

KERESZTÉNY MAGVETŐ

LXVII. ÉVF.

1935. MÁJUS—JUNIUS

3. FÜZET

Jóltevők emlékűnepe a cluji unitárius kollegiumban.

A cluji kollegium előjárósága és ifjúsága szépen sikerült jóltevők emlékűnepélyt rendezett május 26-án a disztermet zsufolásig megtöltött közönség jelenlétében. Ez alkalommal az egyház és iskola kiemelkedő szellemi jóltevőjéről *Ferencz József* néhai, nagynevű püspökünkről történt kegyeletes megemlékezés, akinek születése 100-ik évfordulója folyó évi augusztus 9-én lesz. Az ünnepélyen a teol. akadémiái és a gimn. ifjuság ének- és zeneszámai, a Nagy Zoltán IV. éves teológus és Székely Gyula VII. g. o. tanuló szavalata mellett az alábbi hálás megemlékezésből fakadó beszédek hangzottak el:

I. Megnyitó.

— Ferencz József püspök születésének százéves fordulója emlékűnepén. —

Mondotta: **Dr. Boros György** püspök.

1848-ban, midőn a magyar szabadságharc megkezdődött, egy 13 éves gyermek-ifju jelentkezett irodai munkára, mert tanuló társai, a nagy diákok, bevonultak katonának és az iskolai évet nem lehetett megnyitni.

1859-ben, midőn az olasz szabadságharc kitörőben volt, egy 23 éves teológus ifju Londonból gyors iramban hazasietett Clujra, hogy papi és tanári állását elfoglalja.

1921-ben, midőn a trianoni békeszerződést aláírták, a 86 éves unitárius püspök, Clujon a román királyi megbízott kezébe letette a hűségsküt.

E három esemény szereplője ugyanaz a személy: Ferencz József volt, kinek emlékét és életképét felújítani gyültünk ebbe a diszterembe, hol unitárius jeleseink és jóltevőink aranyozott relief szoborosozata János Zsigmondtól és Dávid Ferencztől kiindulva, Ferencz Józseffel fejeződik be.

Az, aki ilyen korszakok megkezdésében részt vett, lebonyolításának tanuja és közreműködője volt, méltányolni tudta azt is, a mi jót és szépet kínált föl neki egy 93 évre terjedő élet. Ha sokszor érte csalódás, ha panaszra sőt könnyhullatásra is volt oka, ért boldog és dicsőséges esztendőket is. Hiszen a magyar alkotmány helyreállása, egyházának a többi egyházakkal egyenlő elbánásban részesülése, iskoláink jóltevőinek hosszú sorozata, e kollégium és a kereszturi főgimnázium díszes épületének fölemelése, a milliós Berde Mózsza alapítványok törvényes elismerése, mind az ő szeme előtt és közreműködésével ment végbe.

Hosszu papsága és püspöksége alatt az 1868 évi tordai első nagy zsinat, az 1879 évi Dávid Ferenc mártirhalála emlékünnepe, 1910-ben a nagy reformátor születésének 400-ik évfordulója, ezek az országos, sőt külföldi vonatkozásban is, mérhetetlen értékű események, mind az ő vezérlete alatt és szónoki dicsőségének állandó fokozásával zajlottak le.

Rendkívül kedves és megnyerő egyénisége nemcsak a hazában, hanem a külföldről idesereglett hitrokonok között is szeretetet, tiszteletet és megbecsülést vivott ki számára s mind ezekből egyenlő mértékben részesült egyháza is. Elvitathatlan, hogy 1868-tól 1910-ig olyan virágzó korszaka volt az unitárius egyházi és iskolai életnek, melyhez hasonló csak az a néhány esztendő volt, melyet Dávid Ferenc a János Zsigmond király fejedelmi védelme és jóakarata mellett fejtett ki jeles kortársaival együtt. Ferencz Józsefet az a szerencse is kebelén hordozta, hogy számos kitünő munkatárs állott mellette az egyházban, az iskolában és az irodalomban.

Talán az unitárius irodalomnak köszönhetett legtöbbet. A „Keresztény Magvető“, Kriza, Nagy Lajos, Kovács Antal és a Ferencz József nyugodt és komoly szerkesztése alatt, olyan bástyája lett az unitárius egyháznak, olyan terjesztője a vallásos szabadelvű gondolkozásnak, olyan forrása az unitárius egyháztörténelemnek, amely tudott teremteni közvéleményt, tudott nevelni új írói gárdát, amely továbbfolytatta a megkezdett munkát.

Ferencz József emlékének kedvezve, föl kell említenem Jakab Elekét, ezt az izzó-parázs unitáriust, aki az ő hatalmas tudásával, óriás írói készségével és Ferencz József iránt érzett baráti tiszteletével ott állott mellette s nemcsak azzal sietett szolgálatára püspökének, hogy megírta a Dávid Ferenc életét és csodás munkásságát,

hanem azzal is, hogy lelkes és lelkesítő hatásával előkészítette Ferencz József életének egyik legszebb emlékét a budapesti unitárius egyház megalapítását és virágzóvátételét.

1860-tól 1928-ig 68 esztendő telt el. E rengeteg nagy idő egy ember munkás és munkabíró életében számos alkalmat kínált Ferencz Józsefnek s ő nem mulasztotta el azt, amivel egyházának jót tehetett. Tehát nemcsak a hosszú idő, hanem az állandó tevékenység és töprengés méltóvá tették minden unitárius hálás tiszteletére.

Örvendek, hogy én, aki 48 esztendő alatt nemcsak, mint tanítvány, hanem mint munkatárs is állandóan közelében és mellette lehettem, részt vehetek hódolatommal ezen az emlékűnnepen, melyet van szerencsém megnyitni.

II. Ferencz József hagyománya.

— Emlékbeszéd. —

Felolvasta: **Dr. Gál Kelemen** kollégiumi f. ü. gondnok.

Augusztus 9-én száz esztendeje lesz, hogy született az, akinek emlékezetét megünnepelni összegyűltünk. De nem ez az alkalmi ok volt elhatározó az emlékűnnepély megrendezésénél. Hanem az a nagyértékű és áldásos tevékenység, melyet Ferencz József egy hosszú élet éjt-napot egygyétevő, állandó és fáradhatatlan munkásságával! — szakadatlanul egyháza sorsáért aggódva — kifejtett s nemes példamutatásával nekünk mindnyájunknak áldott örökségül hagyott. Ferencz József 93 évre terjedő hosszú életéből a gyermek- és ifjúkor 20 esztendejét kivéve, a többi a köz áldozatos szolgálatára volt szentelve. Élete annyira szervesen kapcsolódik bele egyházunk utolsó háromnegyedszázados történelmébe, hogy sem életének történetét egyházunk történelme nélkül, sem egyháztörténelmünket az ő élete története nélkül megírni nem lehet. Ez pedig olyan nagy feladat, melynek megoldására egy emlékűnnepély keretei nem alkalmasak. Ez majd a történetíró feladata lesz. Kifáradhatatlanul éber figyelme, állandó gondja egyházunk politikai, vallásos és kulturális, szellemi és anyagi ügyeire egyaránt kiterjed s nincs egyházunk utolsó háromnegyedszázados történelmének egyetlen jelentősebb mozzanata sem, melynél mint bölcs vezető és irányító, mint kezdeményező és irányt mutató ne volna ott a munkások, az élen haladók között.